

Pastoralno pismo prilikom Euharistijske godine

17.02.2005.

“U presvetoj Euharistiji obuhvaćeno je sve duhovno dobro Crkve, tj. sam Krist, naš Uskrs i Živi Kruh, koji po svom tijelu, oživljenom po Duhu Svetomu oživotvoritelju, daje život ljudima” (1). Ova mistična i neizreciva manifestacija Božje ljubavi prema ljudima zauzima privilegirano mjesto u srcu kršćana, i osobito naglašeno, u Božjoj djeci Opusa Dei. Tomu nas je učio naš

ljubljeni Otac svojim primjerom, svojim propovijedanjem i svojim pismima, kada je tvrdio da je Euharistija “centar i korijen duhovnog života kršćanina” (2).

Stoga nas je ispunila radošću odluka Svetog Oca, objavljena prilikom prošle Svetkovine “Tjelova” da se slavi Godina Euharistije u sveukupnoj univerzalnoj Crkvi. Sjećate se da to vrijeme započinje u ovom mjesecu listopada, sa Internacionalnim Euharistijskim kongresom u Guadalajari, u Meksiku, i završit će mjeseca listopada 2005. sa redovitom Skupštinom Biskupske sinode, koja je posvećena upravo ovom divnom Sakramentu.

U idealnom produžetku Jubileja 2000. i u duhu Apostolskog pisma “Novo Millenio ineunte, izražavam želju, kojom vjernici, suradnici i osobe koje se oblikuju u ozračju duha Djela, slijede dan za danom Rimskog

Prvosvećenika, da se zauzimaju svim svojim snagama kako bi Sveta Euharistija postala sve više centar njihove cjelokupne egzistencije, te vas pozivam također i u godini Euharistije, sjedinjeni s Gospom u molitvi krunice i potaknuti primjerom Sv. Josemarije, da dolazite često pred svetohranište i kažete u dubokoj iskrenosti Isusu, koji je u Svetoj Hostiji: Adoro te devote (*Klanjam ti se smjerno*)! Uzmimo si to za cilj i učinimo sve da taj cilj postignemo, jer će naš život vrijediti toliko kolika bude snaga naše euharijske pobožnosti.

**Adoro te devote, latens Deitas,
quae sub his figuris vere latitas**
Bog je toliko ljubio svijet

Započnimo osobnim činom duboke pobožnosti prema Euharistiji, prema samom Kristu, jer se u ovom Presvetom Sakramentu, “zaista, stvarno, istinito nalaze tijelo i krv

našega Gospodina Isusa Krista, dakle, potpuni Krist “(3). Isus je prisutan, ali se ne vidi, skriven je pod prilikama kruha i vina(4). “Skriven je u kruhu ... iz ljubavi prema tebi “(5).

Ljubav prema stvorenju koju On manifestira je razlog zbog kojega je ostao među nama na ovaj način, pod euharistijskim velom. “Shvatio sam potpuno već odmalena radi čega je Euharistija: to je osjećaj koji svi poznajemo, ostati zauvijek uz onoga koga ljubimo” (6). Sv Josemaría, razmatrajući o misteriju Kristove ljubavi koji se u svojoj nježnosti zadržava među ljudskom djecom (v. Izr 8,31), jer nas neće ostaviti siročad (Iv 14,18), koji je odlučio ostati s nama do kraja vremena (Mt 28,20), objašnjavao je postanak ovog Sakramenta slikom osoba koje se moraju rasti. “Žele ostati zauvijek zajedno, ali dužnost - bilo kakova dužnost - prisiljava ih da se rastanu”; i tada, nemajući drugih mogućnosti ,

“ostavljaju si znak sjećanja, možda jednu fotografiju”, ali “ne mogu učiniti više”, jer snaga stvorenja ne može doseći dubinu njihove ljubavi”. Isus, Bog i Čovjek, nadilazi ova ograničenja radi ljubavi prema nama. “Ono što mi ne možemo učiniti, može učiniti Gospodin”. On nam “ne ostavlja jedan znak, nego stvarnost, ostavlja nam sama sebe”(7), onaj koji je rođen od Marije u Betlehemu, koji je radio u Nazaretu i prošao Galileju i Judeju i koji je umro raspet na Golgoti, onaj koji je slavno uskrsnuo treći dan i opetovano se pokazao učenicima”.

Kršćanska vjera je uvijek ispovijedala ovu istinu, pa i stoga da bi odbila nostalgiju onih koji su opravdavali nedovoljni kršćanski duh, govoreći da ne vide Gospodina kao što se događalo prvim učenicima, ili onih koji su tvrdili da bi se ponašali posve drukčije da su mogli biti fizički pokraj njega. “Koliko je

onih koji sada govore “Volio bih vidjeti njegov lik, njegovu pojavu, njegovo odijelo, njegovu obuću!” Ali evo kako ga možeš vidjeti, možeš ga dotaći, možeš ga blagovati. Ti bi želio vidjeti njegovu odjeću; ali on ti daje samoga sebe, ne samo tako da ga vidiš, nego da ga dotičeš, da Ga blaguješ i u sebi se s njime sjedinjuješ. Neka se dakle nitko ne približi bez povjerenja, mlaćan, nego svi gorući, plamteći i budni”(9).

Jedan bliski Bog

Sv. Josemaría nas je poučio da usvojimo potpunu vjeru u stvarnu prisutnost Krista u Euharistiji, kako bi Gospodin uistinu ušao u naš život i mi u njegov, da ga gledamo i razmatramo očima vjere kao zaista prisutnu osobu: on nas vidi, čuje nas, čeka nas, govori nam, približava nam se i traži nas, prinosi se kao žrtva za nas u Svetoj Misi (10).

Naš je Otac govorio da ljudi imaju tendenciju zamišljati Gospodina “tamo gore, daleko, gdje sjaje zvijezde”, kao da ga ne zanimaju njegova stvorenja, i ne uspijevaju vjerovati da je “uvijek uz nas” (11). Možda ste susreli osobe koje misle da je Stvoritelj jako različit od ljudi, bez osobitog zanimanja za male ili velike događaje u životu čovjeka. Mi, međutim, znamo da nije tako, nego da “uzvišen Gospodin i gleda na uboga” (Ps 137,6 Vg): obraća se s ljubavlju svakom od nas, njega zanima sve ono što je naše.

“Bog naše vjere nije neko daleko biće, koje nezainteresirano promatra sudbinu ljudi; njihove napore, njihovu borbu, njihove tjeskobe. On je Otac koji ljubi svoju djecu toliko da šalje Riječ, Drugu Osobu Presvetog Trojstva, da se utjelovi, umre i otkupi nas. To je isti ljubljani Otac koji nas sada nježno privlači putem Duha Svetoga koji prebiva u našim srcima

“(12). Njegova ljubav i njegovo neizmjereno zanimanje za svakoga od nas potakli su Sina da ostane u Svetoj Hostiji, osim što se je utjelovio, radio i trpio kao njegova braća ljudi. On je zaista *Emanuel*, Bog s nama.

“Stvoritelj se je zaista žrtvovao u ljubavi za svoja stvorenja. Naš Gospodin Isus Krist, kao da nije smatrao dovoljnim sve dokaze svojeg milosrđa, daje nam Euharistiju kako bismo ga mogli imati uvijek blizu, budući da On - koliko nam je dano razumjeti - iako ništa ne treba, potaknut svojom ljubavlju, ne želi biti bez nas” (13).

Djela klanjanja

Pred ovim misterijem vjere i ljubavi, padamo na koljena; to je neizbježno, jer samo tako možemo adekvatno pokazati da vjerujemo da je Euharistija zaista Krist, stvarno i bitno prisutan po svojem Tijelu, po svojoj Krvi, Duši i Božanstvu.

Potreban je ovaj naš stav, jer samo tako naša ljubav, ponizna i kompletna, daje adekvatan odgovor na neizmjernu ljubav Isusta za svakoga od nas (Iv 13,1; Lk 22,15). Naše klanjanje Kristu, kao Bogu, u sakramentu, obuhvaća zajedno izvanjsku gestu i unutarnju pobožnost: odražava ljubav. Nije to konvencionalni obred, nego intimno predanje osobe koja se vidi izvana. “U Svetoj Misi mi slavimo, vršeći s ljubavlju prvu dužnost stvorenja prema Stvoritelju: “Slavit ćeš Gospodina Boga tvoga, i samo Njemu ćeš služiti” (Pn 6,13; Mt 4,10). Ne radi se o hladnom klanjanju, izvanjskom, servilnom, nego o intimnoj spoznaji, predanju sa iskrenim pouzdanjem” (15).

Koliku je važnost Sv. Josemaría davao manifestacijama pobožnosti, pa i onima koje su se činile najmanje! To su pojedinosti pune značenja, koje odražavaju unutrašnju finoću osobe,

kvalitetu njezine vjere i njezine ljubavi. “Kakovu žurbu već svi pokazuju prema Bogu! (...). Ti se ne žuri. Nemoj učiniti umjesto pobožnog poklecanja, samo neku kretnju koja izgleda kao krivljenje (...). Poklekni ovako, polagano sa pravom pobožnošću. I dok se klanjaš Isusu u Sakramentu, reci mu u svom srcu: Adoro te devote, latens deitas. Klanjam ti se smjerno, tajni Bože naš” (16).

Još je veću pažnju posvećivao unutrašnjem osjećaju ljubavi koji mora prožimati sve izvanjske manifestacije pobožnosti prema Euharistiji. Klanjanje Isusu prisutnom u sakramentu ide od razmatranja njegove ljubavi za nas do ponizne izjave ljubavi za Njega od njegovog stvorenja, ali ne radi se samo o riječima, koje su potrebne, nego osobito o izvanjskim i unutrašnjim činima poklonstva: “Govorimo sa Gospodinom, svatko od

nas, kažemo mu bez riječi da nas ništa ne može rastaviti od Njega, da je njegova spremnost da ostane - bespomoćan - pod tako krhkim prilikama, kruha i vina, nas preobrazila u dobrovoljnu podložnost” (17). Pozivajući se na sv. Ivana Damašćanskog, sv. Toma Akvinski objašnjava da kod autentičnog klanjanja izvanjska poniznost tijela iskazuje i potiče unutarnju pobožnost duše, težnju da se poklonimo Bogu i da mu služimo. (18).

Ne smijemo se bojati - baš naprotiv! - ponavljati Gospodinu da ga ljubimo, da mu se klanjamo, ali moramo potvrditi riječi našim djelima, prihvaćajući i slušajući njegovu volju: “Bog naš Gospodin želi da mu ponavljate svaki dan kada ga primate: Gospodine, vjerujem da si to Ti, vjerujem da si uistinu skriven pod sakramentalnim prilikama! Klanjam Ti se, volim Te! Kada ga idete posjetiti

u kapeli, ponovno mu ponavljajte: Gospodine, vjerujem da si uistinu prisutan! Klanjam Ti se, volim Te! To znači ljubiti Gospodina. Tako ćemo ga ljubiti sve više. Zatim ga nastavite ljubiti tijekom dana, razmišljajući i ostvarujući ovo uvjerenje: želim svaku stvar dovršiti za ljubav Isusovu, koji je u svetohraništu.” (19).

**Tibi se cor meum totum subiicit,
quia, te contemplans, totum deficit**
Biti zatečen pred misterijem ljubavi

Pred Isusovim darivanjem u Euharistiji, koliko je puta naš Otac ponovio: “Ostao je radi tebe”; Ponizio se do te granice radi ljubavi prema tebi” (20). U razmatranju tolike ljubavi, vjerničko srce ostaje kao preneraženo, prepuno udivljenja i želi uzvratiti, predajući se potpuno Gospodinu. “Ganut sam duboko pred ovom tajnom Ljubavi” (21) Njeguimo ovaj osjećaj, ovu raspoloživost uma i volje, da se ne bismo navikli i da bi

sačuvali jednostavnu dušu djeteta koje ostaje začuđeno pred darovima koje mu njegov otac pripravlja. Recimo također, sa dubokom zahvalnošću: “Hvala ti, Isuse, hvala što si se toliko ponizio, sve stoga da nasitiš potrebe našeg siromašnog srca” (22). Kao logična posljedica, počnimo pjevati, slaveći našeg Boga Oca, koji je htio nahraniti svoju djecu Tijelom i Krvlju svoga Sina, i blagoslivljajmo ga bez prestanka, znajući da naša zahvalnost neće nikada biti dostatna (23).

Isus je ostao u Euharistiji da bi izliječio našu krhkost, naše sumnje, strahove, tjeskobe; da bi ublažio našu osamljenost, nedoumicu, obeshrabrnjenost; da bude s nama na našem putu, da nas jača u borbama, ali iznad svega zato da nas nauči ljubiti, da nas privuće svojom Ljubavlju. “Kada promatrate Svetu Hostiju izloženu u pokaznici na oltaru, razmišljajte kakova je ta

ljubav, ta nježnost Kristova. Ja si to mogu objasniti ljubavlju kojom vas volim, da bi, ako radim daleko od vas želio istovremeno biti sa svakim od vas, kako bih to rado učinio! Krist to može učiniti! I On, koji nas ljubi ljubavlju koja je iznad one koju sva srca na zemlji mogu gajiti, ostao je zato da bismo se mi mogli sjediniti uvijek s Njegovim Presvetim Čovječtvom, da nam pomogne, da nas tješi, da nas jača, kako bismo mu ostali vjerni “(24).

“Moje misli nisu vaše misli, vaši puti nisu moji puti - Gospodinov prorok - Koliko je nebo iznad zemlje, toliko su moji putevi iznad vaših puteva, moje misli iznad vaših misli” (Iz 55, 8-9). Euharistijska logika nadilazi svaku ljudsku logiku, ne samo stoga što je Kristova prisutnost pod sakramentalnim prilikama tajna koju nećemo nikada moći potpuno shvatiti našim umom, već i stoga što je dar Krista u Euharistiji daleko

iznad malenosti ljudskog srca, iznad svih ljudskih srdaca zajedno.

Mogućnostima našeg uma tolika velikodušnost može se učiniti neobjašnjiva jer je jako daleko od malih ili većih egoizama u čiju zasjedu mnogo puta upadamo.

“ Najveća luda koja je ikada postojala i koja će ikada postojati je On. Ima li veće ludosti od toga kako i kome se On daje?

Jer već bi bila ludost postati i ostati nezaštićeno Dijete. Ali, u tom slučaju bi se ganuli mnogi zločinci i ne bi ga se bili usudili mučiti. Premalo je to: trebalo se još više poništiti i više se dati. I postao je hranom, postao je Kruhom.

- Božanska Ludo! Kako se prema tebi ponašaju ljudi?... I ja sam?» (25)

Potrebno je raširiti srce da bi se približilo Isusu Sakramentu. Istina je, treba imati vjeru; ali da bi se postalo

duša Euharistije, potrebno je također “znati ljubiti”, “znati se darovati drugima”, oponašajući - unutar naše malenkosti - darivanje Krista koji se je dao svima i svakome. Po svojem osobnom iskustvu, sv. Josemaría mogao nam je povjeriti: “Učestalost posjetu Gospodinu sastoji se od dvaju faktora: vjere i srca, vidjeti istinu i zavoljeti je. (26).

U školi svetog Josemarije

Naš je Otac duboko osjetio, već od svoje mladosti, ljubav Kristovu u ovom Sakramentu, jer je imao ogromnu vjeru - “koja se je mogla rezati” - i zato što je znao ljubiti: mogao je biti postavljen kao primjer covjeka koji zna ljubiti”. Stoga mu je “ludost ljubavi” Gospodina koji nam se daruje u ovom Sakramentu “ukralo srce”, i shvatio je kojim je dubinama samoponištenja i poniznosti stigao Gospodin radi njezne i jake ljubavi prema svakome

od nas. I zato je znao uzvratiti takovu ljubav a da se ne skriva u nekoj uopćenoj anonimnosti; smatrao je da je direktno pozvan od Krista koji se daje u Euharistiji, predaje za njegov život i za život svih ostalih, pa je s pravom mogao napisati u vezi Svete Žrtve: “Naša” Misa, Isuse...” (27).

Prođimo svaki dan putem našeg ljubljenog Osnivača: tražimo od Gospodina puno puta, s Apostolima i sa sv. Josemarijom: *adauge nobis fidem!* , tako ćemo naučiti u “Marijinoj školi” darivati se stalno drugima, počinjući služenjem onima koji nas okružuju sa pažnjom prepunom požrtvovne ljubavi. Tako ćemo znati ući i mi u tajnu euharistijske Ljubavi i intimno se sjediniti sa Kristovom žrtvom. U isto vrijeme, ljubav koju osjećamo prema Gospodinu Sakramentu, potaći će nas da se dajemo drugima, bez da nas se vidi, bez opterećenja: kao što je On učinio. “Isus je došao na zemlju i

ostao je među nama u Euharistiji radi svoje ljubavi i da nas nauči ljubiti” (28).

U našem osobnom ponašanju trebamo oponašati Isusa, koji *oblatus est quia ipse voluit* (Iz 53,7, Vg): čvrsta unutrašnja odluka da se dajemo ljubljenoj osobi, da učinimo ono čemu se ona nada i traži. Treba nam čisto srce, puno pravih osjećaja, u kojemu nema nereda koje je unijelo jedno nemirno ja. “Vanjski znakovi ljubavi moraju dolaziti iz srca, i nastavljati se u kršćanskom životu (...) Učinimo naše riječi istinitima, jasnima, prikladnima: neka znadu tješiti i pomagati, neka znadu prije svega donositi drugima Božje svjetlo” (29).

Biti uistinu duša Euharistije ne znači ograničiti se na vjerno vršenje nekih formalnosti, koje su s druge strane neophodne; nego zahtjeva potpuno darivanje srca i života, radi ljubavi

Onoga koji nam je darovao i danas nam daruje svoju Ljubav sa apsolutnom velikodušnošću. Učimo od Gospe poniznost i spremnost da ljubimo bez uvjeta, da primamo i služimo Isusu. Razmatrajmo često, kao što nam je sugerirao naš ljubljani Otac, da je Ona “bila bezgrešno začeta da bi mogla u svom krilu nositi Isusa Krista” i razmišljajmo o pitanju kojim je završavao poziv: ”Ako zahvaljivanje treba biti proporcionalno razlici koja postoji između dara i zasluga, zar ne bismo trebali pretvoriti čitav naš dan u neprekidnu Euharistiju?” (30).

**Visus, tactus, gustus in te fallitur,
sed auditu solo tuto creditur** *Sa
svjetlom vjere*

Kako je evidentan, pred Presvetim Sakramentom, poraz osjetila!
Osjetilno iskustvo, prirodni put kojim naša inteligencija prepoznaje stvari, u ovom slučaju nije dovoljno. Samo

sluh spašava čovjeka od osjećaja utapanja pred Euharistijom. Samo osluškujući Riječ Gospodnju koja otkriva ono što um ne shvaća preko osjetila, i prihvaćajući je s vjerom, uspijevamo spoznati da bit, iako se tako čini, nije kruh nego tijelo Kristovo, nije vino, nego krv Otkupiteljeva.

I um se utapa, jer ne uspijeva i neće nikada uspjeti shvatiti mogućnost da, dok i dalje ostaju vidljive prilike kruha i vina, bitnu stvarnost čine Tijelo i Krv Kristova. “Ne shvaćamo, ne gledamo, al' po jakoj vjeri znamo što van reda biva tu”.(31)

Zahvaljujući ovoj teloškoj kreposti, pred Euharistijskim Misterijem zadobiva se sigurnost koja samom ljudskom razumu izgleda nemoguća. “Gospodine, ja čvrsto vjerujem. Hvala Ti što si nam darovao vjeru! Vjerujem u Tebe, u ovu čudesnu ljubav koja znači tvoju Stvarnu

Prisutnost pod euharistijskim prilikama, nakon pretvorbe, na oltaru i u Svetohraništima gdje si skriven. Vjerujem više nego da te čujem svojim ušima, više nego da te vidim svojim očima, više nego da te dotičem svojim rukama”. (32).

“Cjelovita je naša vjera i stvarna kada vjerujemo u Isusa i u njegovu stvarnu prisutnost pod prilikama kruha i vina” (33). Vjera u snagu Stvoritelja, vjera u Isusa, koji kaže: “Ovo je moje tijelo”, i dodaje “ovo je moja krv”; vjera u nepogrešivo djelovanje Duha Svetoga, koji je intervenirao u utjelovljenju Riječi u krilu Djevice i sada intervenira u zadivljujućoj euharistijskoj pretvorbi, u transupstancijaciji.

Vjera u Crkvu, koja nas uči:”Krist, naš Otkupitelj, rekao je da je ono što nam daje pod prilikama kruha (Mt 26, 26-29, Mk 14, 22-25, Lk 22, 19; I Kor 11, 24-26) uistinu bilo njegovo

tijelo; u Crkvi Božjoj uvijek je postojalo uvjerenje, a ovaj sveti Koncil sada to ponovno izjavljuje, da se posvećenjem kruha i vina događa pretvorba cijelovite biti kruha u bit tijela Kristova, našega Gospodina, i cijelovite biti vina u bit njegove krvi. Ova pretvorba naziva se dakle, od strane Svete Katoličke Crkve, transupstancijacija”(34).

Slijedom Koncila i cjelokupne Tradicije, Učiteljstvo ostaje pri činjenici da svako “teološko tumačenje, koje bi pokušalo proniknuti ovaj misterij, da bi ostalo u skladu s katoličkom vjerom, mora zadržati kao činjenicu da su u objektivnoj stvarnosti, bez obzira na naš duh, kruh i vino prestali postojati nakon posvećenja, te su od toga trenutka stvarno pred nama Tijelo i Krv Gospodina Isusa koje častimo”(35).

Savjetujem vam, osobito za vrijeme Euharistijske godine, da ponovno pročitate i razmatrate neke od najvažnijih dokumenata Crkvenog Učiteljstva koji su posvećeni Presvetom Sakramentu (36).

Prihvaćajmo s iskrenom zahvalnošću ove svete tekstove, učvršćujući našu *oboedientia fidei* prema Božjoj Riječi koja nam se u ovom nauku prenosi autoritetom dobivenim od Isusa Krista(37).

Credo quidquid dixit Dei Filius: nil hoc verbo veritatis verius *Riječi života*

Naša se vjera osniva na Gospodinovim riječima, koje je interpretirala Crkva uvijek tako kakove jesu, tj. u potpuno stvarnom smislu. Nakon što je umnožio kruh i ribe, Gospodine je rekao: "Ja sam živi kruh, koji je sišao s neba. Koji bude jeo ovaj kruh živjet će u vijeke i kruh koji ću ja dati tijelo je moje za život

svijeta” (Iv 6,51). Nije govorio figurativno; da je tako bilo, utvrdivši da su se mnogi, među njima i neki učenici, sablažnjavali radi onoga što je govorio, bio bi se izrazio na drugi način. Ali nije to učinio, nego nasuprot, potvrdio je snažno:”Tko bude jeo moje tijelo i pio moju krv imat će život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Jer moje je tijelo pravo jelo i moja krv stvarno piće” (Iv 6, 54-55). Da ne bi mislili da se nudi kao hrana u materijalnom i osjetilnom obliku, dodao je:”Duh je onaj koji daje život, meso ničemu ne koristi; riječi koje vam rekoх duh su i život” (Iv 6,63).

To su riječi *Verbum spirans amorem*: riječi ljubavi, koje daju ljubav, jer otkrivaju Ljubav Boga prema ljudima, koje navješćuju *Dobru vijest*: “Trojstvo se je zaljubilo u čovjeta”(38). Je li moguće da ga nije briga za naše stvari? Je li moguće da ne intervenira u trenucima potrebe?

“Sion je rekao: “Gospodin me je napustio, Gospodin me je zaboravio”. Da li žena može zaboraviti svoje dijete, tako da se ne brine za dijete svoga krila? Pa da i ima žena koja bi zaboravila, ja tebe nikada zaboraviti neću” (Iz 49, 14-15). Utjelovljenjem Riječi, interes, pažnja Boga prema svakome od nas dolazi nam preko Njegovog ljudskog Srca. “Isus je potrešen kada vidi glad i bol, ali osobito ga dira neznanje: “Isus je vidio mnogo ljudi i žao mu ih je jer su bili kao ovce bez pastira te ih je poučavao mnogim stvarima” (Mk 6, 34)2.

Izraz povjerenja

Po naravnom planu logično je istaknuti važnost sjetilnog iskustva kao temelj nauke i spoznaje. Ali ako “oči ostanu uprte u zemaljske stvari”, nije teško i nije čudno da se događa ono što je opisivao naš Otac: “Oči duše se zamagle; razum se smatra

samodovoljnim da shvati sve počam od Boga (...). Ljudska inteligencija se smatra centrom univerzuma, još se jednom ističe onim “postat ćete kao Bog” (Post 3,5) i, sva puna ljubavi prema samoj sebi, okreće leđa ljubavi Božjoj”(40). U jednom vremenu koje “potiče jednu svjetsku klimu, da bi se sve usmjerilo prema čovjeku, u ambijentu materijalizma koje ignorira transcendentni čovjekov poziv” (41), moramo njegovati u sebi i širiti oko sebe otvorenost prema drugima i racionalno povjerenje u njihovu riječ.

Govorio sam ranije da je, radi shvaćanja “najveće božanske dobroćudnosti” (42) u Euharistiji, potrebno “znati ljubiti”; uzmite u obzir međutim da je isto tako potrebno “znati slušati” i imati povjerenja, prije svega u Boga i u njegovu Crkvu. Vjera u Isusa u sakramentu, što znači podložiti se i

istovremeno podignuti inteligenciju, oslobodit će nas od zlokobne spirale koja nas udaljuje od Boga i od drugih, obranit će nas od “potpune umišljenosti” koja skriva “najgore zlo” (43). Prostrijeti inteligenciju pred stvorenom Riječi, koja je skrivena pod prilikama kruha, pomoći će nam da se ne pouzdajemo samo u svoje osjećaje i u svoje rasuđivanje i osnažit će u nama autoritet Boga koji ne griješi i ne može pogriješiti.

U svetohraništu se skriva utvrda, najsiguraniji zaklon od sumnji, bojazni i nemira (44). Ovo je Sakrament Novog Saveza, Saveza vječnoga, novosti posljednje i konačne, jer neće biti nikakove druge. Bez Krista čovjek i svijet bili bi u tami. I život kršćanina postaje sve mračniji ako se odijeli od Njega. Ovaj Sakrament, svojom konačnom novošću, rastjeruje zauvijek stare stvari, nevjeru i grijeh. “Moramo

odbiti i udaljiti od sebe sve ono što je prolazno, štetno ili beskorisno: obeshrabrenost, nepovjerenje, tugu, kukavičluk. Sveta Euharistija javlja Božjoj djeci božansku novost; i mi moramo odgovoriti *in novitate sensus*, obnovom cjelokupnog našeg sjetilnog i djelatnog života. Darovan nam je princip pun nove energije, snažan korijen zasađen od Gospodina”(45).

In cruce latebat sola Deitas, at hic latet simul et humanitas S Kristom na Kalvariju

Slavljenje Euharistije smješta se na Kalvariju, jer se “u toj božanskoj žrtvi, koja se vrši u Misi, nalazi i beskrvno žrtvuje Krist, koji se je predao samo jedan put kao krvna žrtva na oltaru križa (usp Hebr 9,27) (...). Radi se u stvari o jednoj jedinoj i istoj žrtvi i isti Isus je podnosi po službi svećenika. On koji se je jednoga dana predao na križu:

različit je samo način na koji se predaje” (46). Imamo pristup na Kalvariju “ne samo po jednom sjećanju punom vjere, nego i po sadašnjem kontaktu, jer se *ova žrtva posadašnjuje*, ponavljajući se sakramentalno u svakoj zajednici koja je prikazuje po rukama posvećenog službenika” (47).

Na Golgoti, na jednom drugom križu, uz Isusa nalazi se Dizma, dobar razbojnik. Zajedno s njim nalazimo se zaista pred istom Osobom i prisustvujemo istom dramatičnom događaju. Isto smo s njime, ili bismo barem željeli biti, u dubokoj vjeri prema ovoj Osobi: on je povjerovao da je Isus nosio sa sobom Kraljevstvo Božje, i raskajan, želio je biti s Kristom u Njegovom Kraljevstvu. I mi vjerujemo također da je Bog, Sin Božji, koji je postao čovjekom da nas spasi; ali se razlikujemo od raskajanog grešnika radi činjenice, jer je on vidio Kristovu čovječnost, ali

ne i božanstvo, mi, međutim u Isusu Sakramentu ne vidimo ni njegovo božanstvo ni njegovu ljudskost.

Raskajani razbojnik

Za razliku od drugog zločinca, Dizma je priznao svoju krivicu, prihvatao je zasluženu kaznu za svoja nedjela i ispovjedao je svetost Isusovu. “On nije učinio nikakovo zlo” (Lk 23,41). I mi molimo Gospodina da nas primi u svoje Kraljevstvo. Da bismo ga primili čistiji u svoje grudi, ispovijedamo naše krivice i tražimo oprostjenje kada je potrebno, i kao što nas uči Crkva, odlazimo prethodno, puni bolne spoznaje, na sakrament Pomirenja.

“Ako se ne može sudjelovati u svetom bogoslužju bez svete priprave (...), tim više kršćanin mora izbjegavati da ga prima bez velike pobožnosti i svetosti, osobito jer čitamo ove Apostolske riječi, pune strepnje: «Tko jede i pije bez spoznaje tijelo

Gospodinovo, jede i pije vlastitu osudu» (I Kor 11, 29). Tko se želi pričestiti mora si dozvati u sjećanje njegov propis: «Svatko, stoga neka preispita samoga sebe» (I Kor 11,28). Crkveni običaj nalaže da je ovo ispitivanje potrebno da ne bi netko, svjestan da je u smrtnom grijehu bez obzira koliko se osjećao raskajanim, pristupio Svetoj Euharistiji bez prethodne sakramentalne ispovijedi.”(48).

Kristova ljudskost potakla je Dizmu da se smekša i da prihvati sa krotkošću trpljenje, te da odbije napast pobune. “Isusova poniznost u Betlehemu, u Nazaretu, na Kalvariji ... Ali njegova poniznost i samoponištenje neuporedivo su veći u Presvetoj Hostiji: više nego u štali, nego u Nazaretu, nego na Križu” (49). Oponašajmo *latro poenitens* u poniznom raspoloženju, i sa još više razloga, jer je primjer samoponištenja u Euharistiji, koje

razmatramo s vjerom, još veći od onoga koji je on svojim očima vidio na Kalvariji. Kada se naš “ja” nadmoćno uspravi, tražeći pravo udobnosti i senzualnosti, priznanja ili zahvaljivanja, postoji lijek koji se sastoji od gledanja Raspela, poći pred svetohranište, sudjelovati sakramentalno u Njegovoj žrtvi. Do toga zaključka dolazi naš Otac, koji je tako završavao jednu točku Puta: «Stoga, kolika mi je dužnost ljubiti Misu!» (50).

Katedra svih kreposti

Sveti Toma Akvinski piše da Krist na Križu daje primjer svake kreposti: “*Passio Christi sufficit ad informandum totaliter vitam nostram*” (51), dovoljno je svrnuti pogled na Raspelo da se nauči sve ono što nam je potrebno u životu. I inzistira: «*Nullum enim exemplum virtutis abest a Cruce*» (52), ne manjkaju primjeri ni jedne kreposti,

za sve se ovdje nalaze izdašni primjeri: snaga, punina, poniznost, odvojenost, ljubav, poslušnost, prezir počasti, siromaštvo, napuštenost...

Isto možemo ustvrditi za Euharistiju: ona je uzvišena katedra ljubavi i poniznosti, u ovom božanskom Daru možemo ojačati i ostale kršćanske kreposti. “U Svetoj Euharistiji i u molitvi nalazimo katedru na kojoj učimo živjeti, služeći radosno svim dušama: upravljati služenjem, u slobodi poslušnosti, tražeći zajedništvo u poštivanju različitosti, u različitostima, u najintimnijoj identifikaciji” (53).

Na poseban način pokazuje se kao katedra za kreposti koje treba njegovati svaki dan u radu i u obitelji, u običnim situacijama normalnih osoba: znati čekati, znati prihvatiti svakoga, biti uvijek na raspolaganju...Tišina Isusa u Sakramentu je rječita osobito za

onoga, koji se kao mi, treba posvećivati, zaokupljen tisućama obaveza koje su naizgled nevažne. Iz tišine onog mjesta, On nam pokazuje da nam redoviti život nudi, zajedno sa poniznošću kojom se živi, jednu trajnu mogućnost posvećenja i apostolata; ona u sebi sadrži sve blago i snagu Boga, koji intervenira svojim dijalogom s nama u svakom trenutku i brine se i o ispadu jedne jedine vlasi svoga stvorenja (usp Mt 10,29).

Razmatrajući Isusa u Sakramentu, osjećamo se obavezni da se krećemo u ispravnoj nakani, bez druge želje osim da vršimo Volju Božju: da služimo dušama kako bi stigle u Nebo. Tako se otkriva važnost činjenice da se dajemo drugima, da svoj život provodimo u zajedništvu s ljudima koji su naša braća, bez buke, sa strpljivošću, diskretno; sa prijateljstvom i sa ljubavlju iskazanom djelima, možda i malima,

ali praktičnima i korisnima, sa raspoloživim vremenom i velikim srcem koje zna naći za sve, za svakoga, prikladnu riječ, savjet ili potrebnu utjehu, naučno objašnjenje i bratsko upozorenje.

“On se prilagođuje svemu, sve prihvaća, svemu se izlaže - oskvrnuću, psovka, hladnoj indiferentnosti mnogih - da bi ponudio, pa i samo jednom čovjeku, priliku da otkrije otkucaje jednog Srca, koje se pokreće u njegovim ranjenim grudima” (54).

Darivati se u služanju drugima

U stvarnoj Isusovoj prisutnosti u Svetohraništu, shvaća se neiskazana snaga u “skrivanju i nestajanju”, koja se ne sastoji u *dolce far niente*, u izoliranosti od drugih, od izbjegavanja da se utječe na događaje u vlastitom obiteljskom, profesionalnom ili društvenom okruženju. Naprotiv, to znači dati

svaku slavu Gospodinu i poštivati slobodu drugih, ali i usmjeriti ih prema Gospodinu, ne grubo, nego u zajedništvu sa vlastitim darivanjem i radosnom i velikodušnom krepošću.

Gledajući Gospodina u Sakramentu, shvaćamo pogodnosti da se “postane kruhom”, na način da se i drugi mogu hraniti onim što je naše - našom molitvom, našim služenjem, našom radošću - da bi se učinilo nove korake u posvećivanju. Uvjerit ćemo se o potrebi “tihe i skrivene žrtve” (55), bez predstave i velikih riječi. “Isus je ostao u Euharistiji radi ljubavi...prema tebi. Ostao je, iako je znao kako će ga prihvatiti ljudi..., i kako ga prihvaćaš ti. Ostao je kako bi te hranio, kako bi ga ti posjećivao i pričao mu o svojim stvarima, i posjećujući ga u molitvi pred Tabenakulom i u primanju Sakramenta, i kako bi ga sve više zavolio i pomogao drugim dušama -

mnogima! - da slijede taj tvoj isti put”(56).

Isus nam u Euharistiji pokazuje božanskom rječitošću, da kako bismo bili kao On, moramo se potpuno darivati drugima bez ustezanja, sve dok naš put ne postane jedno trajno služenje. “Postat ćeš svet ako imaš ljubavi, ako znaš činiti stvari koje su drugima drage i koje ne vrijeđaju Boga, iako te to košta” (57).

**Ambo tamen credens atque
confitens; peto quod petivit latro
poenitens** *U ritmu skrušenosti*

Vratimo se sceni na Kalvariji da čujemo molbu dobrog razbojnika, koja je tako ganula svetoga Josemariju kad je meditirao na temu *Adoro te devote*. “Ponovio sam mnogo puta stih euharistijskog himna: *Peto quod petivit latro poenitens*, i svaki puta me duboko dotakne: tražiti kao što je to učinio raskajani razbojnik. On je priznao da

je zaslužio onu strašnu kaznu...I jednom riječju osvojio je srce Kristovo i otvorio si je vrata Raja” (58).

Osobito posljednjih godina, pred poteškoćama Crkve, naš je Otac prizivao svom dušom božansku milost, tražeći razumijevanje i ljubav Božju za sebe i za sve druge. Nije navodio zasluge, jer je mislio da ih uopće nema: “Sve je učinio Gospodin” tvrdio je uvjeren. Nije se pozivao na razloge pravednosti da bi dobio od Gospodina pomoć u patnji i kušnji; tražio je utočište u njegovom milosrđu. Tako je od vjere u Krista prelazio u skrušenost, u trajno radosno obraćenje. Tom se logikom rukovodio naš Otac, siguran da *cor contritum et humiliatum, Deus non despicias* (Ps 50 /51/, 19), da Bog ne prezire skrušeno i ponizno srce.

Sada njegovim posredovanjem u Nebu, moramo usvojiti i učiniti

vlastitim ovaj ritam vjere i boli koji znači neosporavani znak autentičnog unutarnjeg života. Blizina Euharistije ojačat će našu nadu, naše povjerenje u milosrđe Gospodinovo, na mnogo načina; na pr. pomoći će nam da spoznamo svoje slabosti, kako bi ih mogli položiti na podnožje Križa i tako, boreći se protiv mana, podignemo pobjednički Gospodinov Križ na našim životnim putovima, pred našim nemoćima.

Povjeriti se milosrđu Božjem

Dizma je pronašao milosrđe i božansku milost promjenivši djelatnost koja je bila njegova “profesija”: napadati i okradati druge. Na križu, zahvaljujući vjeri i iskrenoj boli, “napao” je Krista i “ukrao” mu srce i ušao s Njim u slavu. Naš nam je Otac predao “dragu naviku da ‘napadamo’ Svetohraništa” (59), osobito nas je naučio, da svoj posvećeni rad

ujedinimo s Isusovim sebedarjem u Misi, te da tako radimo snagom koja proizlazi iz njegove žrtve.

Iskustvo *latro poenitens* je i naše: po Gospodinovom milosrđu očekujemo svoje posvećenje. Primanjem Njegovog oproštenja i Njegove milosti, pokažimo ove darove u bratstvu na način kojim se obraćamo svima, jer su svetost, savršenost, direktno povezani s milosrđem. To jasno kaže sam Gospodin: "Budite i vi savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski" (Mt 5,48), i "Budite milosrdni kao što je milosrdan Otac vaš" (Lk 6,36).

Moramo međutim uvijek imati na umu da se "milosrđe ne ograničava na određeni osjećaj sućuti: milosrđe je izobilje ljubavi, koje istovremeno znači i izobilje pravednosti" (60). To jednostavno znači darivati se i posvećivati drugima, kao dobar samaritanac: bez zanemarivanja

vlastitih obaveza, a istovremeno biti odlučni da žrtvujemo svoju udobnost i da se odrekujemo malih, pa i ne tako malih, osobnih programa i probitaka. “Milosrđe znači sačuvati tjelesno srce živim, ljudskim i iznad naravnog, ispunjeno jakom ljubavlju, s odricanjem i velikodušnošću” (61).

Shvaćena na ovakav način, ova aktivna raspoloživost duše pripisuje se analogno Kristu, Bogu i Čovjeku. Ovo bi bilo apsurdno kad bismo pripisali svoje milosrđe Bogu u njemu samome, ali nije tako ako ga pripisujemo Isusovom Čovještvu, budući nam je sam Gospodin rekao da smatra sebi usmjerenim ono milosrđe koje je usmjereno prema ljudima, njegovoj braći, pa i onoj najmanjoj (usp. Mt 25,40). Osim toga možemo na neki način iskazivati milosrđe kao naknadu, prema Gospodinovu Čovještvu skrivenom u Svetohraništu, gdje ga vidimo kao “Velikog Usamljenika”: znak je

duboke ljubavi i samilosti ići Ga posjetiti u njegovom “zatvoru ljubavi” u kojem je ostao kao “dragovoljni zatvorenik” (62) jer je htio ostati zauvijek s nama do kraja.

Kolike nam mogućnosti daje da s njim “postupamo dobro”, da mu pravimo društvo, da mu iskažemo svoju ljubav! Na to nas je poticao Sv. Josemaría: “Isuse u sakramentu, koji nas čekaš s ljubavlju u mnogim zaboravljenim tabernakulima, ja te molim da u onima koji se nalaze u našim Centrima uvijek “lijepo” s Tobom postupamo, da budeš okružen našom ljubavlju, našom pobožnošću, našim činima naknade, tamjanom malih pobjeda, kajanjem radi naših poraza” (63).

**Plagas, sicut Thomas, non intueor,
Deum tamen meum te confiteor**
Početni Tomin postupak

Osam dana po Isusovom Uskrsnuću, u dvorani Posljednje Večere, Toma

može vidjeti Gospodina koji mu pokazuje svoje rane i kaže mu: "Stavi ovdje svoj prst i pogledaj moje ruke, pruži svoju ruku i stavi je u moj bok, i nemoj više biti nevjeran, nego vjeran" (Iv 20,27). Tako se i mi, pred Euharistijom nalazimo pred Njegovim slavnim tijelom, a istovremeno u stanju žrtve - Christus passus - radi sakramentalne odvojenosti tijela i krvi.

"Euharistijska žrtva uprisutnjuje ne samo misterij trpljenja i smrti Spasitelja, nego i misterij uskrsnuća, u kojem žrtva postiže svoju svrhu. Upravo stoga što je živ i uskrsnuo Krist može u Euharistiji biti "kruh života" (Iv 6,35 i 48), "živi kruh" (Iv 6, 51)" (64).

Možemo misliti da se je Apostol Toma, kada su uhvatili Isusa u Getsemanskom vrtu i kasnije, pred "ljudskim porazom" Kristovim, osjećao pogođen, zakinut, očajan. Možda je njegov unutarnji pad bio

iznad svega emotivan i stoga ga je koštalo, više nego ostalu desetericu, da prihvati stvarnost Gospodinova Uskrsnuća. Osobito mu je bilo teško povjerovati ponovno Isusu, nadati se opet u Njega, ispuniti se ponovno čvrstim oduševljenjem, ukratko, ljubiti Ga i osjećati se ljubljenim od Njega. I stoga je postavio uvjete.

Bog se je postepeno objavio i kroz povijesni tijek Objave, otkriva se na neki način na osobnoj razini, kroz put vjere svakoga od nas. Svaki novi korak na ovom putu zahtjeva unutarnje odricanje, i to je “novost”, koja je skuplja, jer obavezuje na jednu jaču identifikaciju sa Kristom, tj. umirati uvijek više samome sebi. Dobro nam je to znati, jer se reakcija Sv. Tome može dogoditi i nama u našoj duši: osjećaj nevjerice, otpora da vjerujemo bez zadržke, da vjerujemo sve više; nemojmo se začuditi niti uplašiti. Da bismo izbjegli ovu nezgodu, ponovimo s

više vjere pred Svetohraništem i u drugim prilikama: *Dominus meus et Deus meus!* (Iv 20,28).

Apostoli su vjerovali da je Isus prorok poslan od Boga, Mesija i Spasitelj Izraela, Sin Božji. Stvorili su si pogrešnu ideju o tome kako će se dogoditi spasenje i kakav će oblik zadobiti Kraljevstvo njihovog Učitelja. Navještaji koje je Krist dao bar tri puta o patnji i smrti nisu bili potpuno shvaćeni. Potom su ih, djelom radi njihove nepažljivosti, djelom radi tragedije muke, događaji brutalno stavili pred Božji plan, i svi su pali osim Svetog Ivana. Koštalo je sve njih, a na poseban način Sv. Tomu, prihvaćanje slavne Kristove stvarnosti kao uskrsnuloga. Ali Gospodinova prikazivanja raspršila su njihove nedoumice, a i sam Toma je prevladao svoju duhovnu slabost, kao što sam upravo rekao, sa jednim čudesnim činom vjere i ljubavi:

Dominus meus et Deus meus! U vrijeme kušnje

Ne možemo isključiti ni u nama samima, iz različitih razloga, jedno početno odupiranje da vjerujemo, a to je rezultat nakupljenih negativnih iskustava, protivnosti jedne protukršćanske okoline ili “jedan neočekivani susret s Križem” (65), koji nam se čini konkretniji i siroviji: “Bog ne traži od sviju potpuno samoodricanje i poneki put se siromašni čovjek od gline, kakovi smo mi, buni: osobito ako smo dozvolili da se naše ja postavi ispred djela koje treba biti za Boga” (66).

S milošću Božjom, uvijek nadvladavamo takove situacije, jer ih prihvaćamo onakvima kakove jesu: pozivi da se više približimo Bogu, da ga bolje upoznamo i da ga više ljubimo, da mu služimo većom djelotvornošću. A najsigurniji način da ih nadvladamo daje nam susret s

raspetim i proslavljenim Kristom, s Isusom u sakramentu. Na osobit način dolazi tada trenutak da pođemo pred Svetohranište i razgovaramo s Gospodinom, koji nam pokazuje svoje rane kao dokaz svoje ljubavi, ako vjerujemo tim ranama koje ne promatramo fizički, otkrit ćemo kao i Apostoli potrebu za Misterijem radi kojega je “Krist podnio muku da bi ušao u slavu” (Lk 24,26); prihvatit ćemo lakše Križ kao božanski dar, jer ćemo shvatiti poticaj našega Oca: “Moramo uspjeti vidjeti slavu i sreću koje se kriju u boli”(67).

Kristove rane

Ponavljam, kćeri i sinovi moji, da ne moramo biti iznenađeni ni preplašeni ako se nađemo u osobito teškim situacijama, u kojima nam se svjetlo/tama vjere izričitije prikazuje u tamnoj dimenziji, to su prilike u kojima će nam biti još teže

prepoznati Krista i možda tek nazrijeti kojim putem Bog želi da prođemo. Unutarnje kušnje mogu biti ponekad uzrokovane ljudskom bijedom, pomanjkanjem našeg odgovora, često međutim nije tako, nego je to dio plana koji Bog želi da bismo se poistovjetili s Kristom, posvetili.

Došao je trenutak da “krenemo” kao što je to učinio Apostol Toma, prema Kristovim ranama. Sveti Josemaría ovako o tome govori: ”Ne zaboravite da biti s Kristom, znači, bez sumnje, susresti se s njegovim Križem. Ako se prepustimo Božjim rukama, često se događa da nam dozvoli da osjetimo bol, osamljenost, nesporazume, klevete, ogovaranje, podsmjehivanje, iznutra i izvana: želi nas učiniti na svoju sliku i sličnima sebi, i dozvoljava čak da nas nazivaju ludima i misle da smo glupi. To je trenutak u kojem trebamo ljubiti pasivno mrtvljenje, koje nam dolazi -

potajno ili bezočno i drsko - kada ga ne očekujemo (...). U istinskom divljenju i ljubavi prema Presvetom Gospodinovom Čovještvu, otkrit ćemo i jednu od njegovih Rana. I u tom vremenu pasivnog pročišćenja, bolnom i punom slatkih i gorkih suza koje pokušavamo sakriti, osjetit ćemo potrebu da uđemo u svaku od Njegovih Presvetih Rana: da se očistimo, da uživamo plodove njegove otkupiteljske Krvi, da ojačamo (...). Pođite na način koji će vas najviše taknuti: pretočite u Gospodinove Rane svu ljudsku ljubav... i svu Božansku ljubav: To znači žuditi za zajedništvom, osjećati se kao braća Kristova, kao njegova rodbina, djeca iste Majke, jer je Ona ta koja nas vodi Isusu” (68).

Ne samo u trenucima kušnje, nego uvijek, tražit ćemo sa većom postojanošću susret s uskrsnulim Kristom, koji nas čeka na oltaru i u Svetohraništu. S kolikim

povjerenjem i sigurnošću ćemo ići pred Isusa u sakramentu, da molimo dječjom hrabrošću za tolike potrebe i nakane! Apostol Toma je postavio uvjete susreta da bi povjerovao, mi sada, s milošću Božjom, imamo sigurnost da ćemo ,ako stanemo pred Isusa, riješiti sve naše duhovne poteškoće. Ne vidimo ni čovječstvo ni božanstvo Gospodinovo, ali čvrsto vjerujemo i idemo k Njemu, koji nas “vidi, sluša, čeka i nalazi se za nas u Svetohraništu, gdje je stvarno nazočan, skriven pod sakramentalnim prilikama (...), i govori nam:”Što ti se događa?”, “Događa mi se...” i, odmah, svjetlo, ili barem snaga da prihvatimo, i mir” (69). Tako ćemo biti vjerni i osjećat ćemo poticaj i snagu da svima kažemo, bez ljudskih ustezanja, prirodno i s pažnjom, da smo našli Krista, da smo Ga dodirnuli, da je živ! Uživat ćemo, kao Sveti Josemaría, istinu i slavu Iesus heri et hodie, ipse et in saecula! (Hebr 13,8).

**Fac me tibi semper magis credere,
in te spem habere, te diligere**
Euharistijske duše: vjera, ljubav, nada

Rast u duhovnom životu je usko povezan sa pobožnošću prema Euharistiji. Kolikom snagom je to provijedao naš Otac! Svojim osobnim duhovnim iskustvom, potiče svaku i svakoga od nas: “Budi duša Euharistije! Ako je centar tvojih misli i tvojih nadanja u Svetohraništu, kako će biti obilni, dijete moje, plodovi svetosti i apostolata!” (70).

Želja za svetošću i apostolski žar nalaze u euharistijskoj kontemplaciji najčvršći put i temelj. “Ne razumijem kako se može živjeti kršćanski bez potrebe za konstantnim prijateljstvom s Isusom u Riječi i u Kruhu, u molitvi i u Euharistiji. Shavaćam međutim dobro različite načine kojima su tijekom stoljeća generacije vjernika ostvarivale Euharistijsku pobožnost” (71).

Kada se Bog približi jednoj duši da bi je privukao k sebi, ona mora učiniti više dokaza vjere, ufanja i ljubavi; mora ojačati svoj teološki život, intenzivirajući molitvu, pokoru, primanje sakramenata, dijalog s Euharistijom. Tako se je ponašao uvijek naš Otac, osobito otkako se je Gospodin počeo pojavljivati u njegovoj duši znamenjima ljubavi. U Sjemeništu Sv. Karla provodio je čitave noći u molitvi, ostajao u društvu s Gospodinom u Tabernakulu; i kako je vrijeme prolazilo on je osjećao sve dublju želju da bude još više s Njim.

Kršćanski put je bitno teološki put: plod nadnaravne spoznaje, pregnuće prema neizmjernom Dobru koje je Trojstvo, zajedništvo u ljubavi. Euharistijsko klanjanje je njegov najuzvišeniji oblik, jer je okrenut Bogu na način na koji se je On želio staviti nama na raspoloživost. Istovremeno, radi istoga motiva,

pokazuje nam se kao najbolje sredstvo da bismo rasli u ovim trima krepostima. Naš ih je Otac molio svaki dan baš za vrijeme Svete Mise, dok je podizao Isusa u sakramentu posvećene Hostije i kalež njegove Krvi: *adauge nobis fidem, spem, caritatem!*

Vjera, ufanje i ljubav: nadnaravne kreposti, koje samo Bog može uliti u duše i samo on može ojačati. Ali to ne znači da nas primanje ovih božanskih darova oslobađa od osobne suradnje, jer Svemogući nikada u svojim planovima ne nameće svoju ljubav: “Ne želi robove, nego djecu, te poštuje našu slobodu” (72). Stoga obično želi da njegov neiskazan čin bude prihvaćen i popraćen pregnućem stvorenja: divimo se važnosti koju nam pridaje.

Gospodinove nježnosti

Moramo razumjeti da skrivanje Isusa Krista pod euharistijskim prilikama,

koje odgovara potrebama sakramentalne ekonomije, ostvaruje i božansku želju da ne utječe na čovjekovu slobodu. Skrivajući se, Gospodin nas poziva da ga tražimo, dok nam On dolazi u susret: “On sam dolazi u susret” (73). Koliko se je puta to dogodilo Sv. Josemariji, koji je ne računajući i bez da je to izričito htio, ostajao iznenađen dok je razmišljao o recima Svetog Pisma koji su mu osvjetljavali aspekte njegovog posla, koji su mu pojašnjavali Božju volju, koji su mu donosili odgovore na probleme i sumnje koje je iznio svome Gospodinu! “Piše Evanđelist da se je Isus, nakon što je učinio čudo, kada su ga željeli okruniti za kralja, sakrio. Gospodine, koji činiš da prisustvujemo čudu Euharistije: molimo te da se ne skrivaš, da živiš s nama, da te možemo vidjeti, dotaknuti, osjetiti, da želimo uvijek biti blizu Tebe, da budeš Kralj našeg života i našeg rada” (74).

Teološki život, vjere, nade i ljubavi, po svojoj naravi teži uvijek višem, poboljšanju vlastitog odgovora, ne zadovoljava se onim što već čini.

Jedan znak autentične Božje ljubavi, očituje se stoga, u razmišljanju da ga se malo ljubi, da je potrebno povećati svakodnevni dijalog. Samo onaj koji malo ljubi misli da ljubi mnogo. Naš Otac nas pita: "Kako?..Zar ne možeš učiniti više? Nije valjda da ... ne možeš učiniti manje?" (75).

Odgovorimo utečući se još jednom Kristu, našem Gospodinu, skrivenom u Svetohraništu: *Fac me tibi semper magis credere, in te spem habere, te diligere.*

Ovo pregnuće prema "više", tako kao i čitav kršćanski život, nalazi u Euharistiji svoje korijenje i svoj centar. Euharistijski Isus je u stvari "vrhunac" Božjeg dara čovječanstvu, pa ako se poistovjetimo s Njim, saopćit će nam, uhvativši nas za ruku, suaviter et fortiter, istu želju za

većim osobnim darivanjem. Tako se izjašnjavao Sv. Josemaría: “Započeo si svoj svakodnevni pohod... Neće me začuditi ako mi kažeš: počinjem ludo ljubiti svjetlo Svetohraništa” (76).

Pred Svetohraništem zaklinjemo gorućom pobožnošću Isusa da dadne svima nama uvijek veću “djelotvornu vjeru”, “zauzetu ljubav”, “postojanu nadu” (1 Sol 1,3).

O memoriale mortis Domini, panis vivus, vitam praestans homini

Spomen Žrtve na Križu

Euharistija je spomen Gospodinove smrti i gozba na kojoj nam Krist daje svoje tijelo i svoju krv za hranu.

“Božanska nauka” - uči Pio XII - našla je čudesan način da zorno pokaže žrtvu našega Otkupitelja vanjskim znakovima koji su znakovi smrti. U stvari preko pretvorbe kruha u tijelo i vina u krv Kristovu, kao što se ima realno njegovo tijelo, tako se ima i njegovu krv, euharistijske prilike po

kojima je prisutan, a iste simboliziraju krvavu podjelu tijela i krvi. Tako se posadašnjuje spomen njegove stvarne smrti na Kalvariji i obnavlja u svakoj žrtvi na oltaru, jer se po različitim simbolima označava i ukazuje da je Isus Krist u stanju žrtve”(77).

Ivan Pavao II, dok je iznosio ovaj nauk, napisao je:” Misa posadašnjuje žrtvu Križa, ništa ne dodaje i ništa ne umnožava. Ono što se ponavlja to je spomen-slavlje, njegovo “pokazivanje spomena” (memorialis demonstratio), stoga jedina i konačna Kristova otkupiteljska žrtva biva uvijek aktualna u vremenu. Žrtvena priroda euharistijskog Misterija ne može, dakle, biti shvaćena kao nešto za sebe, nezavisno od Križa ili samo kao indirektno sjećanje na Kalvarijsku žrtvu” (78).

Sveta Misa, dakle ne ograničava se uopće na samom sjećanju

spasiteljskog događaja na Golgoti, već ga sakramentalno ostvaruje. Svaki sakrament realizira ono što znači; tako Misa označava i uprisutnjuje istu Isusovu žrtvu na Kalvariji.

Donosi nam živo sjećanje na Muku i Smrt Našega Gospodina. “Kada Crkva slavi Euharistiju, sjeća se Kristovog Uskrsa, i on postaje prisutan: žrtva koju je Krist podnio jednom za uvijek na Križu ostaje uvijek aktualna”

(79). U Misnoj žrtvi sjedinjujemo se potpuno s darom kojim se je Isus Krist, Poglavar Crkve, darovao Bogu Ocu, s poklonstvom, u punoj milosti, dajući zadovoljštinu za grijehe čovječanstva i moleći za sve potrebe svijeta.

Centar i korijen duhovnog života

Naš se je Osnivatelj, u svoj katehezi, potrudio da objasni intimni odnos koji postoji između Posljednje Večere, Križa i Mise. U vrijeme, dok je s raznih strana bivala zamračivana

žrtvena bit Euharistije, on je osobito isticao neizmjernu vrijednost Svete Žrtve. Riječima koje su bile svima razumljive, rekao je jednom:

”Savršeno razlikujem uvođenje Svete Euharistije, koja je trenutak manifestacije božanske i ljudske ljubavi, od Žrtve na drvetu Križa. Na Večeri Isus je bio spreman na muku, ali nije još trpio, na Kalvariji je strpljiv, i trpi kao Vječni Svećenik. Isus je prikovan, nakon što je posvetio svijet, svojim prolaskom, i umire radi ljubavi prema svakome od nas, sva njegova krv je cijena naše duše, svake duše”(80).

Svojim prinošenjem žrtve Gospodin je za nas postigao vječno otkupljenje (usp. Heb 9,12). “Ova je žrtva tako bitna za spas ljudskog roda da ju je Isus Krist prinio i vratio se Ocu tek kada nam je ostavio sredstvo po kojemu možemo *sudjelovati* u njoj kao da smo prisutni. Svaki vjernik može tako sudjelovati u njoj i crpsti

nepresušne plodove. Ovo je vjera od koje su generacije kršćana živjele kroz stoljeća”(81).

Sveti Josemaría znao je prihvatiti ovu baštinu vjere i živjeti je duboko u svim njezinim implikacijama.

Slijedeći savjete i primjer Svetih Otaca, nastojao je uvijek obnavljati, tijekom dana, ono što se ostvaruje na Misi i savjetovao je i drugima da čine isto: “Poistovjećuj se s Isusom-Hostijom koji se prikazuje na oltaru!” (82). Uvijek se je vježbao u onome što je poučavao: Sveta Misa, *centar i korijen duhovnog života kršćanina*, bila je temelj svakog njegovog dana. I znao je to razmatrati i prenijeti na svjetlo svoje duboke kontemplacije euharistijskog Misterija.

Misa “je božansko djelovanje, trojstveno, ne ljudsko. Svećenik koji je slavi, surađuje u Gospodinovom planu, posuđujući svoje tijelo i svoj glas, ali ne djeluje u svoje ime, nego

in persona et in nomine Christi, u osobi Krista i u ime Kristovo. Ljubav Trojstva prema ljudima čini to da iz Kristove prisutnosti u Euharistiji dolaze sve milosti za Crkvu i za čovječanstvo. To je žrtva koju je prorekao Malahija (...). To je Kristova Žrtva prinesena Ocu u suradnji s Duhom Svetim: prinos neizmjerne vrijednosti, koji čini u nama vječno Otkupljenje koje žrtve Starog Zavjeta nisu mogle ostvariti. Sveta Misa stavlja nas tako pred najvažnije tajne vjere, budući je dar koji Trojstvo po sebi čini za Crkvu. Razumljivo je dakle zašto je Misa centar i korijen duhovnog života kršćanina, i zašto je i cilj svih Sakramenata. Milosni život, koji nam je usađen Krštenjem, ojačan i uvećan Krizmom, vodi nas kroz Misu u njegovu puninu”(83).

Uzvratiti za primljene darove

Slavljenje Euharistije, inzistiram, mora postati centar i korijen

duhovnog života svakog djeteta Božjeg, jer u ovom sakramentu žrtva Sina Božjega postiže vrhunac: ne samo da ga stavlja pred naše oči i daje nam mogućnost da ga oponašamo u našem svakodnevnom odgovoru, nego nam također daje milost Otkupljenja i mogućnost da se i mi darujemo, kao što je to učinio On, na slavu Božju i za spas duša.

Primiti tako neizreciv dar zahtijeva naš odgovor i spoznanje da se moramo ozbiljno potruditi kako bismo se sjedinili, sa svim onim što je naše, u Isusovom prinosu Bogu Ocu. “U Svetoj Žrtvi na oltaru svećenik uzima Tijelo našega Boga i Kalež sa Njegovom Krvi, i podiže ih iznad svih stvari na zemlji, govoreći: «*Per Ipsum, et cum Ipso, et in Ipso*: po mojoj Ljubavi, s mojom Ljubavi i u mojoj Ljubavi!» Sjedini se s tom gestom. Još i više: utjelovi ovu stvarnost u svoj život” (84).

Želim istaknuti da se naš Otac nije zaustavio na učenju da je Sveta Misa centar i korijen unutarnjeg života, nego je pokazao također kako je moguće osobno odgovoriti na dar Trojstva u Svetoj Žrtvi, tako da duhovna borba svakoga od nas kruži zaista oko Mise, da se hrani ovom Žrtvom i da se u ovom žrtvovanju ukorijeni.

Između drugih savjeta, govorio je kako mu je bilo jako korisno da dan podijeli na dvije polovice: jednu za pripravu Mise a drugu za zahvalu za Misu; koristio je vrijeme za noćni odmor da bi ojačao kontemplativni dijalog, ističući euharistijsku dimenziju; osobito je nastojao da se uživi u svaku gestu i u svaku riječ u trenucima euharistijskog slavlja. Spajao je to sa uvijek novim nijansama, sa izražavanjem vjere, ufanja i ljubavi u preciznim situacijama i nakanama. Koliko nam

koristi njegova provijed “Euharistija, misterij vjere i ljubavi”! (85).

Sve to što nam dolazi, milošću Kristovom - božanskom linfom - iz euharistijskog korijena, zahtjeva također, ponavljam vam, odgovornu zauzetost s naše strane. Sveti Josemaría nas potiče na ovu čudesnu svakodnevnu borbu.:”Borbu da Sveta Žrtva na Oltaru postane i tebi centar i korijen tvoga unutarnjeg života, tako da se čitav dan pretvori u čin vjere, produžetak Mise koju si slušao i priprava za slijedeću, da bude prepun kratkih molitava, posjeta Presvetom, u darivanju tvoga profesionalnog rada i tvog obiteljskog života...” (86).

Sjedinjenje s Kristom i zajedništvo s Crkvom

U Oltarskoj Žrtvi sjedinjuje se gozbeni i žrtveni aspekt: Krist se, preko svećenika, daruje kao Žrtva Bogu Ocu i sam Otac ga daruje nama

kao hranu. Krist sakrament je “Kruh djece” (87). Sjedinjenje tijela i krvi Gospodinove ispunjava nas posebnom milošću, koja u duši proizvodi isto djelovanje koje hrana daje tijelu, “kao što su hraniti, rasti, negovati i uživati” (88). Ali, za razliku od materijalne hrane, gdje tijelo asimilira ono što jede, ovdje se događa obratno: mi bivamo asimilirani od Krista u njegovom Tijelu, preobražavamo se u Njega. “Naše sudjelovanje u Tijelu i Krvi Kristovoj ne teži drugome nego da se pretvorimo u ono što primamo” (89).

Euharistija se ističe u Crkvi kao sakrament sjedinjenja jer, jedući svi od istoga Kruha, postajemo jedno isto Tijelo. Sveta Misa i Pričest grade Crkvu, izgrađuju njezino jedinstvo i njezinu stabilnost, daju joj koheziju. “Oni koji primaju Euharistiju jače su sjedinjeni s Kristom. Stoga ih sam Krist sjedinjuje sa svim vjernicima u jedno tijelo: Crkvu. Pričest obnavlja,

ojačava, produbljuje ovo
utjelovljenje u Crkvu koje je već
ostvareno putem Krštenja. U
Krštenju smo pozvani da budemo
jedno tijelo (usp. 1 Kor 12,13).
Euharistija ostvaruje taj poziv.”(90).

Kćeri i sinovi moji, kako je važno da
se pridružimo vidljivom Poglavaru
dok sudjelujemo ili slavimo Svetu
Žrtvu! Svi sjedinjeni s Poglavarom
univerzalne Crkve, s Papom, s
Biskupima, koji su na čelu svake
mjesne Crkve, a osobito s ovim vašim
Ocem, kojega je Gospodin želio staviti
kao vidljivu Glavu i znak zajedništva
u ovom “malenom dijelu Crkve” koje
je Opus Dei.

**Praesta meae menti de te vivere, et
te illi semper dulce sapere** *Živjeti u
Kristu*

“Kristovo je tijelo, po snazi svoga
jedinstva s Rječju, životvorno” (91).
Sveti Luka piše:”Sav svijet je nastojao
da ga dotakne, jer je iz njega izlazila

snaga koja je sve ozdravljala” (Lk 6,19). I Euharistijski Kruh ne samo da je živ nego je i životvoran, koji daje božanski život u Kristu. Dok ga primamo, svatko može reći sa Sv. Pavlom:”Ne živim više ja, nego Kristi živi u meni” (Gal 2,20).

*Praesta meae menti de te vivere...*Ovaj stih nas poziva da se sve u nama hrani bivajući uvijek u Kristu, prihvaćajući ponašanje apsolutno vjerno njegovoj ljubavi, uživajući postojano u njegovim slastima: naša sreća i naša “slast” neka budu u Kristu, dok idemo k Njemu “kao željezo koje privlači snaga magneta” (92).

Ova iskrena želja, ova molba, stvara snažnu pomoć u nastojanju i njegovanju zajedništva života, odnosno, ne imati u duši ništa drugo osim Gospodina (usp. Mt 6, 24), tražiti jednu jedinu stvar (usp. Lk 10, 42), podložiti se potpuno samo jednoj

Ljubavi, samo Njemu, željeti samo ono što Bog hoće i prihvatiti sve ostalo, jer Bog to hoće i na način i u mjeri kako On odredi; biti do te mjere istovjetan Kristu, da vršiti Njegovu volju postane u stvorenju bitna karakteristika njegove osobnosti. To znači posjedovati “iste osjećaje Isusa Krista (Fil 2, 5); da bismo to postigli, molimo Ga, kao Sv. Josemaría: “Da gledam tvojim očima, Kriste moj, Isuse moje duše” (93).

Mi kršćani ne smijemo zaboraviti, da je s Gospodinom *omnia sancta*, sve sveto; bez Njega, *mundana omnia*, sve je isprazno. Ne dozvolimo da budemo prevareni zbog pomanjkanja ljubavi koja se skriva iza prividne normale, da ne bismo odlučno i s ljubavlju prihvatili posljedice vjernosti Kristu. Naš odnos s Bogom može biti građen samo na jednom jedincatom primjeru, Kristu; moramo jasno vidjeti kako odnos Isusa i njegovog Oca prosijava kroz

potpuno zajedništvo: “Ja i Otac jedno smo” (Iv 10, 30).

Zajedništvo života

Sveta Misa, po sebi samoj i još više kada nastoji biti središte unutarnjeg života, ima snagu istinskog ujedinjavanja čovjeće egzistencije. Isus u sakramentu, u obnavljanju svoje nekrvne žrtve na Kalvariji, preuzima potpuno djelovanje i nakane osobe koja se sjedinjuje sa Njegovom žrtvom i prinosi je Ocu, u zahvaljivanju koje mu upućuje, u ispaštanju koje mu prikazuje i u molbi kojom mu se obraća.

Tako, kao što je Krist na svom zemaljskom putu ukratko ponovio čovjekovu povijest sve od Adama i u svojoj žrtvi predao svoj život, tako i u Misnoj Žrtvi sjedinjuje se sve ono što Bog daje čovječanstvu i sintetizira sve ono što čovječanstvo može prinijeti Ocu u Kristu, na poticaj Duha Svetoga. U kratko, “Sveta

Euharistija (...) sumira i ostvaruje sve milosti koje Bog daje ljudima” (94).

Sveta Žrtva, nadoknađuje ono što bi trebalo biti naš doprinos: pobožno štovanje, zahvaljivanje, skrušenost, molitva, tj. predanje Bogu, i po njemu, drugima. U Misi se mora naći sve ono što nam je teško i što nas pritišće, sve ono što nas ispunja radošću i entuzijazmom, svaka stvar svakodnevnih aktivnosti, moramo donositi svoje i tuđe brige kao i one čitavoga svijeta.

Za vrijeme prošlih Božićnih blagdana, govorio sam grupi vaše braće da ne idu pred Jaslice samo sa svojim nakanama i potrebama, nego da ponesu Djetetu patnje i potrebe svih osoba Djela, Crkve i čitavoga svijeta. Isto to sada savjetujem vama: idite na Misu i prikažite Gospodinu materijalne i duhovne potrebe svih ljudi, onako kao što je Krist uzašao na Drvo ponijevši sa sobom teret

grijeha ljudi svih vremena.

Potrudimo se da uzidemo s Njim na Križ, na kojem se je mogao zauzeti kod Oca - a sada se zauzima s oltara i iz svetohraništa na zemlji - da bi zadobio, u božanskom izobilju, milosti koje, bez iznimke, treba svako stvorenje.

Sjećate se da je Sv. Josemaría 1966. doživio veliko iskustvo, koje je ovako opisao: "Nakon mnogo godina, onaj svećenik doživio je prekrasno otkriće: shvatio je da je Sveta Misa istinski veliko djelo: *operatio Dei*, djelo Božje. I toga dana, dok ju je slavio, osjetio je bol, radost i umor. Osjetio je u svome tijelu zamor nakon jednog božanskog djela. I Krista je stajala truda njegova prva Misa: Križ" (95).

Interpretirao je ovaj događaj kao da je Bog želio nagraditi njegovo nastojanje kroz godine da usredotoči svu svoju egzistenciju u Svetoj Žrtvi;

a u isto vrijeme da mu potvrdi nadnaravnu vrijednost puta da bi potigao zajedništvo života, tako karakteristično za duh Djela. Borimo se, dan za danom, da bez obzira što radili, naše misli budu okrenute Kristu, kako bi slijedili Njegov plan i ušli u njegovu slatku spoznaju.

**Pie pellicane, Iesu Domine, me
immundum munda tuo sanguine**
Čistiti se sve više

Staro vjerovanje da pelikan hrani svoje mlade vlastitom krvlju, koja izlazi iz njegovih grudi ranjenih kljunom, tradicionalno je euharistijski simbol, koji je pokušavao pojednostaviti na neki način nedjeljivost žrtvenog aspekta od onog življenog u Euharistiji. U stvari u Svetoj Misi “ostvaruje se djelo našeg otkupljenja” (96): daje nam se za jelo Tijelo Kristovo i daje nam se za piće njegova Krv.

Očito je da u ovom Sakramentu krv Kristova otkupljuje, i u isto vrijeme, hrani i raduje. To je krv koja pere sve grijeha (usp. Mt 26, 28) i čini da duša postane bijela (usp. Otk 7, 14). To je krv koja rađa žene i muškarce neporočnog tijela i čistog srca. To je krv koja zanosi, koja opija Svetim Duhom koji razvezuje jezike da bi pjevali i govorili “magnalia Dei” (Dj 2, 11), veličanstvena djela Božja.

Budući je ista Kalvarijska Žrtva, Euharistija sadrži u sebi krepост pranja svakoga grijeha i davanje milosti: od Mise, kao i od Kalvarije rađaju se svi drugi sakramenti, koji nas zatim usmjeravaju prema žrtvi paljenici Isusa Krista kao svome cilju. Ali redoviti sakrament - ponavljajte u apostolatu - kojega je Bog htio za oproštenje smrtnih grijeha, nije Misa, nego Pokora, Pomirenje s Bogom i s Crkvom preko odrješenja koje slijedi nakon ispovijedi, potpuno iskrene i skrušene, pred svećenikom, svih

smrtnih grijeha koji još nisu direktno oprošteni u ovom sakramentu (97).

Dostojno se pričeshćivati

Euharistija, upravo stoga što je manifestacija i komunikacija ljubavi, zahtijeva od onih koji hoće primiti tijelo i krv Gospodinovu, jednu jasnu rapoloživost prema sjedinjenju s Isusom preko milosti. “Da li si razmišljao koji put kako bi se pripravio da primiš Gospodina, kada bi se Pričest mogla primiti samo jedan put u životu? Budimo zahvalni Bogu za lakoću kojom se možemo približiti Njemu, ali ... moramo izraziti svoju zahvalnost tako da se jako dobro pripremimo da ga primimo” (98).

Kvalitet i tankoćutnost pripreme ovise, kao što sam vas prije podsjećao, o profinjenosti i unutarnjoj dubini osobe, i osobito od njezine vjere i ljubavi prema Isusu u Sakramentu. “Moramo primiti

Gospodina, u Euharistiji, kao što se primaju velikani zemlje, ne, bolje!: s ukrasima, svjetlima, novim odijelima... A, ako me pitaš kakovu čistoću, kakovu svjetlost, kakove ukrase moraš imati, odgovorit ću ti: čistoću svojih osjećaja, jednog po jednog; ukrase svojih mogućnosti jedne po jedne; svjetla u čitavoj tvojoj duši” (99).

Naravno da bi se sakramentalno primilo Gospodina ne treba čekati da budemo savršeni - ostali bismo zauvijek u čekanju- niti trebamo prestati prisustvovati Misi jer nam manjkaju osjećaji ili jer smo koji puta rastreseni. “Pričesti se. Nije to pomanjkanje poštovanja. Pričesti se upravo danas, čim izađeš iz te zamke. Zar si zaboravio da je Isus rekao: liječnik nije potreban zdravima, nego bolesnima?” (100).

Osobito ne smiješ prestati primati Svetu Pričest ako ti učestalost

primanja ovog Sakramenta naizgled ne donosi onaj učinak koji se očekuje od božanske velikodušnosti. “Koliko godina svakodnevne Pričesti! Netko drugi bi postao svetac -rekao si mi -, a ja sam uvijek isti! Dijete - odgovorio sam ti -, nastavi sa svakodnevnom pričešćivanjem i razmišljaj ovako: kakav bi bio da se nisam pričestio?” (101).

Kršćanin mora rasuđivati razmišljajući da je ova učestalost, vrlo stara u Crkvi, znak autentične ljubavi, koju osobne slabosti ne mogu ugasiti. “Apostolska dušo: ta intimnost Isusa s tobom - ti tako bliz Njemu, tolike godine! - zar ti ništa ne kaže?” (102).

Kada nam se nametnu takovi varljivi argumenti, ili slični, to je više nego ikada trenutak da osjetimo, sa zahvalnošću i povjerenjem u Isusa, stav stotnika, čije riječi ponavljamo u Svetoj Misi: “Domine, non sum

dignus!”(Gospodine, nisam dostojan!). Ne možemo zaboraviti da u usporedbi s Veličanstvom i savršenošću Kristovom, koji je Bog i Čovjek, mi smo prosjaci koji ne posjeduju ništa, uprljani kugom oholosti, nesposobni da primjetimo Božju ruku u događajima i često paralizirani pred njegovom Voljom. Ali sve to ne opravdava našu namjeru da se povučemo natrag; mora nas ponukati da ponovimo mnogo puta, slijedeći primjer našega Oca: “Želim Te primiti, Gospodine, onom čistoćom, poniznošću i pobožnošću...”.

**Cuius una stilla salvum facere
totum mundum quit ab omni
scelere** *Prepoznati snagu Euharistije*

Ovim rječima podsjećamo se još jednom na tako specifičnu karakteristiku Euharistije: “izobilje”, “rasipnost” božanske ljubavi koja nam je dana i koja nam se daje. Stih

euharistijskog himna odnosi se na nadoknadnu dimenziju Sakramenta: bila bi dovoljna jedna kap krvi Boga-Čovjeka da izbriše grijehe čovječanstva; ali On ju je želio svu proliti. “Jedan od vojnika probode mu kopljem rebra i odmah poteče krv i voda” (Iv 19, 34). Krv u starih naroda, a u nekom smislu i danas, označava život. Krist je odlučio da ne šteti ništa od svoje krvi, i kao manifestaciju njegove precizne nakane, da nam preda sav svoj Život.

Razmatrati potpuno predanje Isusovo nama, razmišljati još jednom kako “nije moguće razdijeliti u Kristu njegovo stanje Boga-Čovjeka i njegovu misiju Otkupitelja” (103), objašnjava nam kako se ne možemo ograničiti samo na to da smo mi duše Euharistije, nego moramo poticati i druge da donesu istu odluku.

Nije dovoljno da svaki, svaka od nas traži i nalazi Gospodina u Euharistiji;

moramo uspjeti “zaraziti”, po našem apostolskom djelovanju, što je više moguće osoba, kako bi i one razmatrale i nalazile ovo izvanredno prijateljstvo. “Ljubite jako Isusa u sakramentu i učinite da ga mnoge duše uzljube: samo ako gajite ovakovu nakanu u svojim dušama, znat ćete je prenijeti drugima, jer ćete darovati ono što živite, ono što posjedujete, ono što jeste”(104).

Pred tužnom ignorancijom koja postoji i među mnogim katolicima, razmislimo, moje kćeri i moji sinovi, o značenju koje ima objašnjavanje ljudima što je Sveta Misa i koliko znači, na koji način i s kojim osjećajima se može i mora primiti Gospodina u pričesti, kakovu potrebu osjećamo da ga idemo posjetiti u svetohraništima, kako se pokazuje vrijednost i značenje *pravilnog* milosnog života (105).

Otvara nam se neiscrpan i jako plodan prostor za osobni apostolat, koji će donijeti kao plod, uz Gospodinov blagoslov, mnoga zvanja. To nam je ponavljao naš voljeni Otac već od početka, i sa svojim svakodnevnim ponašanjem. “Da bi se izvršila Volja Krista, našega Kralja (ovim riječima govorio je o širenju Djela u svijetu), potrebno je da imate bogati unutarnji život: da budete duše Euharistije, pokaznice!, duše molitve. Samo tako, ustvari, moći ćete se kretati kako duh Djela zahtijeva” (106).

Ljubiti mrtvljenje i pokoru

Da bismo se doista pretvorili u duše Euharistije i u duše molitve, ne može se ne uzimati u obzir jedno uobičajeno zajedništvo s Križem, makar i preko traženog ili prihvaćenog poniženja. Don Alvaro nam je ostavio napisano da je jednom Sv. Josemaría zapitao neke

od svoje djece: “Što ćemo učiniti da postanemo apostoli u Opusu Dei, kao što Gospodin hoće?”. I odmah zatim, odlučno i sa čvrstim uvjerenjem, dao je odgovor: ”Nositi u sebi Krista raspetoga!(...) Gospodin čuje molbe poniženih i raskajanih duša” (107). Don Álvaro je iz toga izvlačio zaključak koji je primjenjivao na sebe i na sve ostale: “Dakle, da bismo bili vjerni velikom pregnuću otkupljivanja, moramo se osobno poistovjetiti s Našim Gospodinom Isusom Kristom preko raspeća naših patnji i naših požuda duše i tijela (usp. Gal 5, 24). To je božanski “paradoks” koji se odnosi na svakoga od nas: ”Da bi se živjelo treba umrijeti” (Put, br. 187)” (108).

Upravo u sakramentu Žrtve Sina Božjega dobivamo milost i snagu da se poistovjetimo s Kristom na Križu. Ne sumnjajmo: izvor i korijen našeg života u poniženju nalaze se u euharistijskoj pobožnosti. Bit ćemo u

stanju potvrditi da smo istinske duše Euharistije samo ako smo uistinu, *cum gaudio et pace*, pribijeni s Kristom na Križ, ako se znamo podvrći i poniziti radi Ljubavi”, ako su “naše misli, naše naklonosti, naši osjećaji i naše snage, naše riječi i naša djela”, sve dakle, ako je “usko povezano” s Marijinom ljubavi, s Križem njezinog Sina” (109). Jedna Euharistijska duša je uvijek, istovremeno, i svećenička duša, osobito kada se stvorenje troši u želji da popravi i da se žrtvuje. To znači da ima dušu koja je “bitno, putpuno! Euharistijska” (110).

Kada budemo ozbiljno shvatili da je Misa “naša Misa, Isuse”, jer je slavi Isus sa svakim od nas i jer svatko od nas sebe prinosi kao žrtvu Bogu Ocu, a ta se sjedinjuje s Kristovom, tada će ona trajati svih dvadesetčetiri sata dnevno. “Ljubite jako Gospodina. Razmišljajte o naknadi, o većoj skrušenosti. Potrebno je tražiti od

Njega oproštenje, najprije za nas same, kao što to čini svećenik prije nego ide na oltar. Mi, koji imamo svećeničku dušu, pretvorimo naš dan u jednu misu, jako sjedinjeni s Kristom svećenikom, da bismo prikazali Ocu svetu žrtvu, koja će biti naknadnica za naše osobne krivice i za one svih ljudi (...). Postupajte dobro s Gospodinom, u Misi kao i tijekom cijeloga dana” (111).

Iesu, quem velatum nunc aspicio, oro, fiat illud quod tam sitio, ut te revelata cernens facie, visu sim beatus tuae gloriae *Žudnja da vidimo lice Kristovo «Adoro te devote»* završava ovim stihom, koji možemo ovako sažeti: Gospodine, želim te vidjeti! To je potpuno logičan zaključak, jer Euharistija, “zalog buduće slave” (112), daje nam unaprijed okus vječnog života. “Euharistija je stvaran dio neba koji se otvara na zemlji. Ona je zraka slave nebeskog Jeruzalema, koja se

probija kroz oblake naše povijesti i osvjetljava naš put” (113).

Ovo najbitnije blago Crkve navješćuje vječnost, jer se pretvara u sustolnike na “Gospodnjoj Večeri” gdje se blaženici nasićuju gledajući Boga i njegovog Krista (usp Otk 19, 6-10). Mi smo već postigli, Božjom milošću, ulazak u istu stvarnost, ali ne na potpuni način: samo nepotpuno (usp I Kor 13, 10-12). Darom Sakramenta raste u nama i učvršćuje se novi život koji nam je dan po Krštenju, koji nas poziva na savršenstvo u slavi.

Primiti Isusa u Svetoj Pričesti čini nas mirnim pred smrću i pred nepoznanicama suda, jer nam je On rekao: “Tko jede moje tijelo i pije moju krv ima život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan” (Iv 6, 54). “Onaj koji se hrani Kristom u Euharistiji ne treba čekati drugi život da zadobije vječni život: posjeduje ga

već na zemlji, kao prvinu buduće punine, koja će se odnositi na čovjeka u njegovoj potpunosti. U Euharistiji primamo, stvarno primamo i garanciju tjelesnog uskrsnuća na kraju vremena” (114). Euharistijska vjera i nada udaljuju od nas mnoge strahove.

Sveta Euharistija je “najsvetije i transcendetno djelovanje koje mi ljudi možemo ostvariti, po milosti Božjoj, u ovom životu: sjediniti se s Tijelom i Krvlju Gospodinovom postaje za nas, na neki način, kao odrješenje od zemaljskih i vremenskih spona da bi se već našli s Bogom u Nebu, tamo gdje će nam sam Krist osušiti suze naših očiju i gdje neće biti smrti, ni plača, ni jauka zbog napora, jer će stari svijet već proći (usp. Otk 21, 4)” (115).

Ovaj se Sakrament nalazi na granici između ovog i drugog života, ne samo kada biva podijeljen

umirućima kao poputbina, nego istinitije, jer sadrži *Christus passus*, Krista već u slavi, tako da sudjeluje po sakramentalnom redu u ovom životu dok u biti pripada već onom drugom životu. I stoga će nas euharistijsko milosrđe učiniti sve više Božjim Djelom (*Opus Dei*) i potaći će nas da se ponašamo kao kontemplativci u svijetu, jer hodamo ljubeći na zemlji i u Nebu: “Ne ‘između’ Neba i zemlje, jer smo od svijeta. U svijetu i u Raju istovremeno! Ovo je gotovo formula koja izražava kako moramo živjeti naš život dok se nalazimo ‘in hoc saeculo’ “ (116).

Zalog vječnog života

Spasiteljski Božji plan ima početak u ovoj zemaljskoj etapi, koja je “predzadnja”, i troši se u onoj koja ima doći, koja je vječna (117). Tako vjera sadrži skoro početak spoznaje licem u lice, princip slavne i blažene

vizije. U Euharistiji se pregnuće prema slavi oslanja na ljubavi koja se rađa u stanju zajedništva.

Euharistijska duša teži otvorenom slavlju Onoga kojega već slavi skrivenog u Kruhu, jer biti zauvijek sjedinjen s ljubavlju koja je skrivena rađa nezaustavljivu želju da ga se otvoreno posjeduje. “Posjećuj Presveto Isusovo Čovještvo ...- i On će staviti u tvoju dušu nezasitnu glad, jednu “budalastu” želju da gledaš njegovo Lice “(118).

Ovo je uvijek bila nestrpljiva težnja svetih, ista koju je Sveti Josemaría imao u srcu. “Oni koji se ljube, čine sve da bi se vidjeli. Zaljubljeni imaju oči samo za svoju ljubav. Nije li logično da je tako? Ljudsko srce osjeća taj imperativ. Lagao bih ako bih negirao da me izjeda želja da gledam Isusovo lice. “*Vultum tuum, Domine requiram*” (Ps 26,8), lice tvoje Gospodine ja tražim. Sretan sam ako zatvorim oči i razmišljam o trenutku,

kada to Bog bude htio, kad ću Ga moći vidjeti, ne “kao u ogledalu, nejasno... nego licem u lice” (I Kor 13, 12). Da, djeco moja, “žedna mi je duša Boga, Boga živoga: kada ću doći i lice Božje gledati?” (ps 41, 3)” (119).

Euharistijska pobožnost dat će nam i uvećati u nama čežnju sve dotle, da biti s Kristom postane za nas jedina važna stvar, a da se radi toga ne udaljimo od svijeta, već obrnuto, više ćemo ga ljubiti svojim srcem koje je čvrsto sjedinjeno sa Srcem Kristovim. Bliskost, dijalog s Gospodinom u Euharistiji, dat će nam malo po malo snažnu spoznaju da se sreća ne nalazi u zemaljskim dobrima, koja stare i nestaju, nego u vječnom zajedništvu s Njim, jer je On sreća, i već Ga sada posjedujemo kao “neizmjereno blago, skupcjeni biser” u ovom Sakramentu (120). “Dok je dijelio Svetu Pričest, onaj svećenik je želio vikati: dajem ti Sreću!” (121).

Presveta Djevica, euharistijska žena

Nazivom “euharistijske žene”, Papa Ivan Pavao II ukazao je na Crkvu koja je po Mariji kao “škola” i “voditeljica” da bismo naučili diviti se - što znači prihvaćati, častiti i zahvaljivati ...- pred misterijem Euharistije (122). U svjetlu vjere jako dobro razumijemo, kao što se dogodilo našem Ocu, koji nas uči da u Svetoj Misi, “intervenira, na neki način, Presveta Djevica, radi svojeg intimnog sjedinjenja s Presvetim Trojstvom i zato što je Majka Krista, njegovog Tijela i njegove Krvi: Majka Krista, savršenog Boga i savršenog Čovjeka. Isus, koji je začet u tijelu Presvete Djevice bez čovjekova učešća, po kreposti Duha Svetoga, je od krvi svoje Majke: iste krvi, koja se prinosi za žrtvu otkupljenja na Kalvariji i u Svetoj Misi” (123).

Marija, u podnožju Križa, sjedinjuje svoju unutarnju žrtvu - “pogledajte

ima li boli kao što je moja” (Tuž 1, 12) - sa žrtvom svoga Sina, surađujući u Otkupljenju na Kalvariji. Ona sama, “prisutna, s Crkvom i kao Majka Crkve, u svakom našem slavljenju Euharistije” (124), surađuje sa Sinom da bi proširila po cijelom svijetu, kao Posrednica svake milosti, neizmjernu posvećujuću snagu Svete Žrtve koju samo Isus vrši.

Kćeri i sinovi moji, ako smo se na neki način suobličili s Dizmom, dobrim razbojnikom, i s Apostolom Tomom, kako možemo a da se ne obratimo Mariji da bismo upoznali i uzljubili više Isusa u sakramentu, da bismo od Njega naučili i Njega oponašali kako da se “lijepo prema Njemu ponašamo”? U ovom osobnom djelu, koje će nas neprekidno obnavljati u nutrini i ispunjati nas željom za svetošću i apostolatom, neka nam pomogne razmatranje otajstava Gospine krunice: Navještenja, u kojem Djevica

bezuvjetno prihvaća u svoje čisto tijelo utjelovljenu Riječ, sve do njezine proslave, kada je Bog prima tijelom i dušom u slavu i kruni je kao Kraljicu, Majku i Gospu našu.

“K Isusu se ide i ‘vraća se’ uvijek po Mariji” (123). Molimo našu Majku da nas uvijek uhvati za ruku, osobito u *Godini Euharistije*, da bismo neprestano govorili Gospodinu u sakramentu, djelima i riječima: «Klanjam Ti se, ljubim Te!», *Adoro te devote!* Dok to činimo slušajmo našeg voljenog Oca, koji nam ponavlja: “Zazivajte Mariju i Josipa, jer na ovaj ili onaj način oni su prisutni u Svetohraništu, kao što su bili u Betlehemu i u Nazaretu (...). Ne zaboravite!” (126).

S mnogo ljubavi, blagoslivlja vas vaš
Otac + Javier

U Rimu, 6. listopada 2004., na drugu obljetnicu kanonizacije Svetoga Josemarije.

1) II. Vatikanski Koncil, Dekr.
Presbyterorum ordinis, br.5

2) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br.
87, usp. II.Vat.Konc., Dogm.konst.
Lumen Gentium, n. 11;Dekr.
Presbyterorum ordinis, br.14.

3) Tridentski Sabor, sess.XIII, Dekret
o sakramentu Euharistije, pogl. 8,
kan.1 (Denz. 1651).

4) Usp. ibidem, kan. 2 (Denz. 1652).

5) Sv. Josemaría, Put, br. 358.

6) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene za
vrijeme jednog razmatranja, 14-
IV-1960.

7) Sv. Josemaría , “Susret s Kristom”,
br. 83.

8) Usp. ibidem, br. 84.

9) Sv. Ivan Krizostom, Homilije o
Matejevom Evandjelju, 82, 4 (PG
58,743)

10) Usp Put, br. 269, 537, 554;
Kovačnica, br.831, 991; Susret s
Kristom, br. 151.

11) Sv. Josemaría, Put, br. 267.

12) Sv. Josemaría, Susret s Kristom,
br.84.

13) Isto tako.

14) Sv. Josemaría, Svećenik za
vječnost, iz Crkva naša Majka, br. 46.

15) Sv. Josemaría, Susret s Kristom,
br. 64.

16) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene
prilikom jednog susreta, listopada
1972.

17) Sv. Josemaría, Susret s Kristom,
br. 161.

18) Usp. Sv. Toma Akvinski, Summa
theologiae, II-II, q. 84,a. 2; Sv. Ivan
Damašćanski, O ortodoksnoj vjeri, 4,
12 (PG 94, 1133).

19) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog susreta, 4.IV.1970.

20) Sv. Josemaría, Put, br. 539,5387. Usp. Brazda, br. 685, 686; Kovačnica, n.887.

21) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 161.

22) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog razmatranja, 14.IV. 1960.

23) “Lauda, Sion, Salvatorem, /lauda ducem et pastorem/ in hymnis et canticis./ Quantum potes, tantum aude: /quaia maior omni laude, / nec laudare sufficis” Rimski Misal, BlagdanTijela i Krvi Kristove, himan (Lauda Sion).

24) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 838, Usp. br. 832,837.

25) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 824.

26) Sv. Josemaría, Brazda, br.818.

27) Sv. Josemaría, Put, br. 533.

28) Sv. Jsemaria, Susret s Kristom, br. 151.

29) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 156.

30) Sv. Josemaría, Svećenik u vijeke, iz Crkva naša Majka, br.48.

31) Rimski Misal, Blagdan Tijela i Krvi Kristove, himan Lauda Sion.

32) Sv. Josemaría, Pismo 28-III-11973, br. 7.

33) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 153.

34) Tridentski Sabor, sjed. XIII, Dekret o sakramentu Euharistiji, pogl. 4 (Denz.1642)

35) Pavao VI, "Vjera Božjeg Naroda, br. 25, 30-VI-1968; Usp. Ivan Pavao II, Enciklika Ecclesia de Eucharistia, br. 15, 17-IV-2003.

36) Usp. na pr. Pio XII, Enciklika Mediator Dei, 20-XI-1947; Pavao VI, enc. *Mysterium fidei*, 3-IX-1965; Ivan Pavao II, enc. *Ecclesia de Eucharistia*, 17-IV-2003; Katekizam Katoličke Crkve, br. 1322-1419.

37) Usp. II. Vatikanski koncil, Dogm.Konst. *Dei Verbum*, br. 10.

38) Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, br. 84.

39) sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, br. 109.

40) Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, br. 6.

41) Sv. Josemaría, *Pismo* 28-III-1973, br. 10.

42) Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, br. 80.

43) Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, br. 6.

44) Sv. Josemaría, Brazda, br. 817.

45) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 155.

46) Tridentski koncil, sjed. XXII, Doktrina i kanoni o Misnoj Žrtvi, pogl. 2(Denz.1743)

47) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 12, 17-IV-2003.

48) Tridentski koncil, sjed. XIII, Dekret o sakramentu Euharistiji, pogl.7 (Denz.1646-1647)

49) Sv. Josemaría, Put, br. 533.

50) Isto tako.

51) Sv. Toma Akvinski, 4. Konferencija o vjeri.

52) Isto tako.

53) Sv. Josemaría, Pismo 24-III-1931, br. 61.

54) Sv. Josemaría, Svećenik u vijeke,
iz Crkva naša Majka, br. 39.

55) Sv. Josemaría, Put, br. 509.

56) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 887.

57) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 556.

58) Sv. Josemaría, Križni put, XII.
Postaja, br. 4.

59) Sv. Josemaría, Put, br. 876.

60) Sv. Josemaría, Prijatelji Božji, br.
232.

61) Isto tako.

62) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 827.

63) Sv. Josemaría, Pismo 28-III-1973,
br. 7.

64) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de
Eucharistia, br. 14, 17-IV-2003.

65) Sv. Josemaría, Križni put, V.
postaja.

66) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog susreta, 25-VI-1972.

67) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene za vrijeme jednog razmatranja, 9-IV-1937.

68) Sv. Josemaría, Prijatelji Božji, br. 301-303.

69) Sv. Josemaría, Prijatelji Božji, br. 249.

70) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 835.

71) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 154.

72) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 129.

73) Sv. Josemaría, Svećenik u vijeke, iz Crkva naša Majka, br. 39.

74) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 452.

75) Sv. Josemaría, Put, br. 23.

76) Sv. Josemaría, Brazda, br. 688.

77) Pio XII, enc. Mediator Dei, br. 20, 20-XI-1947.

78) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 12, 17-IV-2003. Usp Tridentski koncil, sjed. 22, Doktrina i kanoni o Misnoj Žrtvi, pogl. II (Denz. 1743).

79) Katekizam Katoličke Crkve, br. 1364.

80) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog susreta, 22-V-1970.

81) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 11, 17-IV-2003.

82) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene za vrijeme jednog razmatranja, 14-IV-1960.

83) sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 86-87.

84) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 541.

85) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 83-84.

86) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 69.

87) Rimski Misal, Blagdan Tijela i Krvi Kristove, him. Lauda Sion.

88) Sveti Toma Akvinski, Summa theologiae, III, q. 79, a. 1.

89) Sveti Lav Veliki, Homilija 12 o Muci, 7 (PL 54, 357).

90) Katekizam Katoličke Crkve, br. 1396.

91) Koncil u Efezu, godina 431 (Denz. 262).

92) Sv. Josemaría, Prijatelji Božji, br. 296.

93) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene za vrijeme jednog razmatranja, 19-III-1975.

94) Sv. Josemaría, Razgovori s Mons. Escrivá, br. 123.

95) Sv. Josemaría, Križni put, XI postaja, br. 4.

96) II. Vatikanski koncil, Dogm. Kons. Lumen gentium, br. 3.

97) Usp. Ivan Pavao II, Exhort. apost. Reconciliatio et poenitentia, br. 31, I, 2-XII-1984.

98) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 828.

99) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 834.

100) Sv. Josemaría, Put, br. 536.

101) Isto tako, br. 534.

102) Isto tako, br. 321.

103) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 122.

104) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog susreta, 4-IV-1970.

105) Usp. Sv. Josemaría, Put, br. 541.

106) Sv. Josemaría, Poduka, 1-IV-1934, br. 3.

107) Don Álvaro, Pismo, 16-VI-1978.

108) Isto tako.

109) Isto tako.

110) sv. Josemaría, Kovačnica, br. 826.

111) sv. Josemaría, Bilješke učinjene prilikom jednog susreta, 6-X-1968.

112) II. Vatikanski koncil, konst. Sacrosanctum Concilium, br. 47.

113) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 19, 17-IV-2003.

114) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 18, 17-IV-2003.

115) Sv. Josemaría, Razgovori s Mons. Escrivá, br. 113.

116) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene za vrijeme jednog razmatranja, 25-XII-1973.

117) Usp. Ivan Pavao II, enc. Evangelium vitae, br. 2, 25-III-1995.

118) Sv. Josemaría, Križni put, VI postaja, br. 2.

119) Sv. Josemaría, Bilješke načinjene za vrijeme jednog razmatranja, 25.XII-1973.

120) Sv. Josemaría, Put, br. 432.

121) Sv. Josemaría, Kovačnica, br. 267.

122) Usp. Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 53-58, 17-IV-2003.

123) Sv. Josemaría, Susret s Kristom, br. 89.

124) Ivan Pavao II, enc. Ecclesia de Eucharistia, br. 57, 17-IV-2003.

125) Sv. Josemaría, Put, br. 495.

126) Sv. Josemaría, Bilješke učinjene
za vrijeme jednog razgovora, 6-
VI-1974.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/
pastoralno-pismo-prilikom-
euharistijske-godine/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/pastoralno-pismo-prilikom-euharistijske-godine/) (7.08.2025.)